

MONIKA SOBCZAK-WALIŚ
Miejska Biblioteka Publiczna
im. Adama Asnyka w Kaliszu

ZESZYTY
KALISKIEGO TOWARZYSTWA
PRZYJACIÓŁ NAUK NR 16
MISCELLANEA BIBLIOTECZNE
KALISZ 2016
ISSN 1426-6547

CALISIANA W KOLEKCJI STARODRUKÓW MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IM. ADAMA ASNYKA W KALISZU

Kolekcja starodruków przechowywana w Zbiorach Specjalnych Biblioteki Głównej Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu liczy 241 woluminów¹. Składają się na nią druki pochodzące z XVI, XVII oraz XVIII stulecia wydane m.in. w Warszawie, Lublinie, Krakowie, Poznaniu, Zamościu oraz Łowiczu, ale także w Paryżu, Lozannie, Wiedniu, Neapolu, Wenecji, Dreźnie, czy Lipsku. Są to głównie dzieła humanistyczne, ekonomiczno-społeczne, prawnicze, geograficzne oraz filozoficzne, jednak trzon zbioru stanowią druki o charakterze religijnym.

Najstarszą pozycją we wspomnianej kolekcji jest *Statut Łaskiego* (*Commune incitli Poloniae Regni Privilegium Constitutionum et indultuum publicitus decretorum approbatorumque*) będący pierwszym polskim drukiem urzędowym zawierającym kodyfikację całego ówczesnego prawodawstwa. Dokument opracowany przez kanclerza Jana Łaskiego² na zlecenie króla Aleksandra Jagiellończyka został wydany w 1506 r. w krakowskiej drukarni Jana Hallera. Niestety egzemplarz przechowywany w bibliotece jest dość mocno uszkodzony nie zawiera m.in. niezwykle cennego tekstu *Bogurodzicy*, który poprzedzał treść dzieła, a także barwnego drzeworytu przedstawiającego obrady sejmu w Radomiu w 1505 r. Nie mniej jednak z uwagi na rangę wydawnictwa, mimo wspomnianych braków nadal pozostaje ono cennym źródłem.

Dość licznie w zgromadzonej kolekcji reprezentowane są także calisiana ilustrujące bogaty dorobek wydawniczy czterech tutejszych oficyn, a mianowicie typogra-

¹ Stan na dzień 15 sierpnia 2016 r.

² Autor dokumentu, późniejszy arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski (1510-1531) związany był z Kaliszem m.in. poprzez miejsce swojej śmierci, zmarł bowiem 19 maja 1531 r. w białej komnacie tutejszego pałacu arcybiskupiego. Zob. Danuta Wańka, *Słownik biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej ziemi kaliskiej*, t. 3 (Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2007), 249-250.

fii Wojciecha Gedeliusza, Kolegium Jezuickiego, *Drukarni Jego Królewskiej Mości i Rzeczypospolitej* oraz *Drukarni J.O. Xcia Jmci Prymasa Arcybiskupa Gnieźnieńskiego*. Jak dotąd nie udało się pozyskać do zbiorów biblioteki wydawnictw pochodzących z pierwszej kaliskiej tłoczni założonej w 1603 r. przez Jana Wolraba II.

Historia kaliskiego drukarstwa, która rozpoczyna się w początkach XVII w. nie-rozerwalnie łączy się z działalnością tutejszego kolegium jezuickiego. Sprowadzeni przez prymasa Stanisława Karnkowskiego jezuici dość mocno przyczynili się nie tylko do rozwoju sfery duchowej, ale także i umysłowej mieszkańców miasta. Obok ambony oraz konfesjonau jednym z pól ich działalności była szeroko rozumiana oświata, ta zaś bezwzględnie potrzebowała słowa drukowanego. Ponieważ w Kaliszu nie funkcjonował dotąd choćby najmniejszy warsztat typograficzny jezuici stanęli przed koniecznością sprowadzenia do miasta doświadczonego drukarza, który taki warsztat mógłby dla nich zorganizować. Wybór padł na dziewiętnastoletniego Jana Wolraba II zwanego niekiedy Młodszym, pochodzącego ze znanej poznańskiej rodziny drukarskiej³. Nie był to jednak przypadek, bowiem prymas Karnkowski należał do grona stałych „klientów” tłoczni Wolrabów dość regularnie zlecając im druki swoich dzieł⁴.

Wolrab przybył do Kalisza późną jesienią 1602 r. wraz z częścią poznańskiej drukarni, którą odziedziczył po śmierci ojca i rozpoczął organizowanie własnego warsztatu. Początki nie należały do najłatwiejszych, z zachowanych źródeł wynika bowiem, iż jeszcze w tym samym roku młody typograf zadłużył się u rektora kolegium na sumę 150 florenów⁵. Pożyczka miała zostać zwróconą w przeciągu trzech lat. Co istotne jezuici zagwarantowali sobie wówczas przywilej zatrzymania tłoczni na zawsze. Pierwszy druk kaliski *Katechizm rzymski to jest nauka chrześcijańska...* opuścił prasę już w 1603 r. i stanowił jedno z trzech wydawnictw jakie ukazały się jeszcze tego roku⁶. Z chwilą śmierci Karnkowskiego drukarz popadł w poważne kłopoty, jak łatwo się domyślić głównie natury finansowej. W 1604 r. wydał jeszcze trzy kolejne druki i wkrótce na zawsze opuścił miasto.

Nowym właścicielem warsztatu został Wojciech Gedeliusz⁷ skądinąd pracownik

³ Jan Wolrab II zwany Młodszym urodził się w maju 1583 r. w Poznaniu w rodzinie Jana i Barbary. Podobnie jak ojciec oraz brat zajmował się drukarstwem. W latach 1602-1605 przebywał w Kaliszu, skąd powrócił do rodzinnego miasta. Z małżeństwa z nieznaną z nazwiska Anną miał dwóch synów Jana oraz Stanisława. Zmarł między 1629, a 1630 r. Zob. Alodia Kawecka-Gryczowa, Krystyna Korotajowa, Jan Sójka, *Drukarze dawnej Polski od XV do XVIII wieku*, t. 3, cz. 1, *Wielkopolska* (Wrocław: Zakład Narodowy im Ossolińskich, 1977), 284; Jan Sójka, *Z dziejów drukarstwa w Poznaniu w XVII wieku. Drukarnia wolrabska w latach 1636-1689 i jej produkcja* (Warszawa, Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1976), 13.

⁴ Kawecka-Gryczowa, *Drukarze dawnej Polski*, 281.

⁵ Tamże, s. 284.

⁶ Krystyna Bielska, *Bibliografia starych druków kaliskich do końca XVIII w.* (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1980), 23.

⁷ Wojciech Gedeliusz urodził się w drugiej połowie XVI w. w rodzinie Ludwika i Ka-

Wolraba, który przybył wraz z nim z Poznania. Korzystając z nadarzającej się okazji w styczniu 1605 r. nabył prawa do drukarni za bagatelną sumę 24 zł i 6 gr zobowiązując się jednocześnie do spłaty długów swojego poprzednika⁸. Po upływie roku prasę opuścił pierwszy druk sygnowany przez oficynę Wojciecha Gedeliusza. Niestety początkowe lata działalności były dla nowego właściciela dość ciężkie pod względem finansowym, co z konieczności przekładało się na ilość wydawanych przezeń druków. Dopiero poparcie Wawrzyńca Gembickiego, arcybiskupa gnieźnieńskiego, pozwoliło Gedeliuszowi rozwinąć skrzydła. Warsztat wzbogacił się m.in. o nowe kroje czcionek starając się być atrakcyjniejszym dla potencjalnych zleceniodawców. Nie zmienia to jednak faktu, że w gruncie rzeczy była to mała placówka o zasięgu lokalnym, nastawiona głównie na potrzeby jednej instytucji⁹. W latach 1606-1632 Gedeliusz wydał ok. 90 druków¹⁰, głównie łacińskich, przygotowanych na zlecenie miejscowego kolegium, niemniej jednak wykonanych dość starannie, na dobrej jakości papierze sygnowanych od 1612 r. własnym godłem w postaci ręki wysuwającej się z chmury trzymającej wiązkę pięciu lilii¹¹.

Po śmierci drukarza warsztat zgodnie z wcześniejszą umową przeszedł na własność kolegium jezuickiego. Z braku źródeł trudno dziś jednoznacznie rozstrzygnąć, czy nastąpiło to w drodze kupna od wdowy po Gedeliuszu, czy może jednak w ramach pokrycia zaciągniętych przez zmarłego długów. W 1634 r., a więc po rocznej przerwie spowodowanej prawdopodobnie problemami kadrowymi, oficyna pod nową nazwą *Drukarnia Kolegium Kaliskiego Societatis Jesu* wydała swój pierwszy druk, którym był *Plinius Polonicus*...¹². Mimo znacznego polepszenia warunków lokalowych, gdyż warsztat przeniesiono do nowego skrzydła kolegium, w pierwszych latach wielkość produkcji jezuickiej drukarni była nader skromna. Odbijały się na niej zarówno klęski nawiedzające miasto, jak i niestabilna sytuacja polityczna kraju m.in. lata potopu szwedzkiego (1655-1660) oraz wojna północna (1563-1570).

tarzyny. Trudno dokładnie określić kiedy i w jakich okolicznościach związał się z drukarstwem. Prawdopodobnie od 1578 r. pracował w poznańskiej drukarni Wolrabów zajmując m.in. stanowisko zecera. W latach 1605-1632 prowadził w Kaliszu własny warsztat typograficzny. Dwukrotnie żonaty tj. z Anną z Kropidłów oraz Elżbietą z Poszwiców, prawdopodobnie pozostawił po sobie syna Wojciecha. Zmarł w Kaliszu ok. 1632 r. Zob. Jan Sójka, „Drukarnstwo w Kaliszu”, w: *Dzieje Kalisza. Praca zbiorowa*, red. Władysław Rusiński (Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 1977), 239-240.

⁸ Kawecka-Gryczowa, *Drukarze*, 66.

⁹ Tamże, s. 68.

¹⁰ Krzysztof Walczak, *Drukarnie Kalisza. Zarys dziejów* (Kalisz: Towarzystwo Miłośników Kalisza, 1985), 7.

¹¹ Po raz pierwszy symbol ten został użyty przez Gedeliusza na stronie tytułowej broszury *Aureus rabbi Samuelis tractatus ad Isaac Rabbi Sinagogae*... wydanej w 1612 r. Zob. Kawecka-Gryczowa, *Drukarze*, 72; *Sygnety polskich drukarzy, księgarzy i nakładców. Z. 3. Zbiór podobizn i oryginalnych odbić*, zebranych przez Kazimierza. Hałacińskiego, Kazimierza Piekarskiego. Tablice 61-90 (Kraków: Koło Miłośników Exlibrisu przy Towarzystwie Miłośników Książki, 1929), tablica 81.

¹² Bielska, *Bibliografia*, 34.

W listopadzie 1697 r. jezuici uzyskali od Augusta II Mocnego bardzo ważny dla dalszego rozwoju drukarni przywilej. Na jego mocy oficyna otrzymała takie same prawa i ulgi, jakimi szczyliły się drukarnie królewskie. Od tego momentu wszyscy chcący drukować lub przedrukowywać książki wydane wcześniej w Kaliszu musieli zdobyć zgodę prowincjała zakonu. Nie bez znaczenia było również uzyskanie w 1744 r. prawa do tłoczenia podręczników na użytek szkół w Prusach oraz Wielkopolsce. *Ranga kaliskich drukarzy przejawiała się też w licznych przywilejach na druk co bardziej poczytnych dzieł. I tak uzyskali oni zgodę na edycję poprawionego wydania gramatyki Alvara oraz przywilej wyłączności druku w ciągu 20 lat słynnego słownika polsko-łacińskiego Grzegorza Knapskiego*¹³. Rozwój tłoczni pociągnął za sobą nie tylko gruntowną modernizację jej wyposażenia polegającą m.in. na wymianie pras oraz materiału zecerskiego, ale także stopniowe kształtowanie się doświadczonej kadry typografów.

Trudno dokładnie ustalić ilość druków wydanych przez jezuitów ze względu na ich niekiedy bardzo ulotny charakter, tak jak w przypadku plakatów, czy drobnych broszur przeznaczanych wyłącznie na użytek wewnętrzny kolegium. Według niektórych źródeł mogło ich być ok. 760¹⁴. Pod względem językowym ilość wydawnictw łacińskich dorównywała ilości wydawnictw w języku polskim. W pierwszej kolejności drukowano dzieła jezuitów, co jest dość dobrze widoczne szczególnie w XVII-wiecznym repertuarze oficyny, na liście autorów dominują m.in. asceta i mistyk Kasper Drużbicki (1590-1662), filozof i polemista Teofil Rutka (1622-1700) oraz filozof i teolog Jan Kwiatkiewicz (1629-1703)¹⁵. Po łacinie drukowano głównie podręczniki, kościelne druki urzędowe, dzieła z dziedziny filozofii oraz teologii, a także druki religijne przeznaczone na użytek kleru. Z kolei w języku polskim druki o charakterze świeckim (medyczne, prawnicze, polityczne oraz urzędowe), kalendary, a także modlitewniki, katechizmy, czy zbiory kazań przeznaczone dla szerszego ogółu. *Drukarnia kolegium nie ograniczała się tedy do produkcji broszur, jak to często bywało w prowincjonalnych warsztatach rzemieślniczych, ale mogła poszczycić się okazałymi wydawnictwami, niekiedy potężnych rozmiarów, a co więcej - niektóre z nich, o wysokiej wartości, weszły do historii nauki czy literatury*¹⁶.

W 1773 r. papież Klemens XIV dokonał kasaty zakonu jezuitów wpływając tym samym na losy kaliskiej oficyny będącej wówczas u szczytu swojej działalności. Z końcem roku drukarnia kolegium, podobnie jak cały majątek pojezuicki, przeszła w ręce Komisji Edukacji Narodowej, ta zaś już w 1774 r. wydzierżawiła tłocznię byłemu jezuitcie ks. Wiktorowi Wargawskiemu, który prowadził ją pod nazwą *Drukarnia Jego Królewskiej Mości i Rzeczypospolitej*. Stosowną umowę spisano początkowo na okres trzech lat, a po jego upływie aż dwukrotnie prolongowano tj. w 1777 oraz 1780 r.

¹³ Walczak, *Drukarnie*, 8.

¹⁴ Danuta Wańska, „Drukarnie kaliskie do 1914 roku”, *Biblioteka* 8 (2004): 82.

¹⁵ Bielska, *Bibliografia*, passim.

¹⁶ Kawecka-Gryczowa, *Drukarze*, 104.

Wiktor Wargawski urodził się w 1739 r. w pod kaliskiej wsi Kuczewola (ob. gm. Szczytники). Pierwsze śluby zakonne złożył w 1757 r. w Krakowie, gdzie ukończył studia filozoficzne, a następnie przebywał w Poznaniu ucząc syntaksy oraz retoryki. Jednocześnie odbywał studia w zakresie teologii. Z kaliskim kolegium związany był w latach 1769-1771, jako słuchacz studium matematyki¹⁷. Po kasacie zakonu powrócił do grodu nad Prosną, w którym przebywał blisko dekadę prowadząc z pomocą Jana Markiewicza (1731-po 1793), dawnego prefekta oficyny jezuickiej¹⁸ oraz drukarza Tomasza Szurowskiego miejscową tłocznnię¹⁹. Brak doświadczenia nie przeszkodził mu w systematycznym rozwijaniu jej działalności, co przekładało się na ilość, ale i jakość wydawanych druków w dużej mierze polskojęzycznych. Były to głównie duże zbiory egzort takich kaznodziejów jak Adam Będkowski, Adam Cedrowicz, Wawrzyniec Rydzewski, czy Karol Żulkiewski, ponadto podręczniki szkolne, a także wydawane po raz pierwszy w Kaliszu – powieści²⁰.

Druki wychodzące spod prasy Wargawskiego, który miał wzorować się na XVIII-wiecznej książce francuskiej, były znacznie bardziej estetyczne niż te pochodzące z czasów jezuickich. Cechowały je m.in. podłużne octavo²¹, używanie czcionek antykwowych na kartach tytułowych oraz skromne zdobienia w formie finalików lub listewek złożonych z drobnych ornamentów drukarskich²².

W listopadzie 1781 r. w bliżej nieznanych okolicznościach umowę dzierżawy zerwano. Według Krystyny Bielskiej przyczynił się do tego prymas Antoni Ostrowski (1713-1784), który już od jakiegoś czasu zabiegał o przeniesienie oficyny do Łowicza i połączenie jej z tamtejszą *Drukarnią Prymasowską*²³. Na mocy porozumienia zawartego w 1781 r. między Komisją Edukacji Narodowej, a Ostrowskim, dobra pojezuickie, a tym samym i drukarnia przeszły w ręce arcybiskupów gnieźnieńskich. Od tego momentu wydawnictwa ukazujące się w kaliskiej tłocznii sygnowano nazwą *Drukarnia J.O. Xcia Jmci Prymasa Arcybiskupa Gnieźnieńskiego*. Oficyna prowadzona przez wspomnianego już Jana Markiewicza kontynuowała swoją dotychczasową działalność z tą tylko różnicą, iż uzyskiwany dochód przekazywano na utrzymanie domu księży-emerytów w Łowiczu²⁴.

¹⁷ Felicjan Paluszkievicz, „Wargawski (Wargowski) Wiktor Kazimierz Józef”, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej ziemi kaliskiej*, t. I, red. Hanna Tadeusiewicz, (Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 1998), 285.

¹⁸ Bielska, *Drukarze*, 165-166.

¹⁹ Tamże, s. 240.

²⁰ Tamże, s. 94-95.

²¹ Octavo – jeden z formatów używanych dla określenia wielkości książki, wyrażany symbolem 8°, zależny od wielokrotności złożenia arkusza papieru, zazwyczaj miewał wysokość od 20 do 25 cm. Zob. „Format biblioteczny”, w: *Encyklopedia wiedzy o książce*, red. Aleksander Birkenmajer, Bronisław Kocowski, Jan Trzynadłowski, (Wrocław – Warszawa – Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1971), szp. 723.

²² Kawecka-Gryczowa, *Drukarze*, 95.

²³ Bielska, *Bibliografia*, 13-14.

²⁴ Walczak, *Drukarnie*, 10.

Markiewicz od 1765 r. aż do kasaty zakonu piastował stanowisko pomocnika prefekta kaliskiej drukarni. Z chwilą przejścia tłoczni pod zarząd prymasowski objął w niej stanowisko kierownicze używając z czasem tytułu wiceprefekta oraz prefekta²⁵. Wśród jego współpracowników źródła odnotowują nazwiska drukarzy Bartłomieja Żakowskiego, J. Augusta Linthnera, Mateusza Kurnatowskiego, Stanisława Karmelickiego oraz Wojciecha Ilzeńskiego²⁶.

Początkowo utrzymywano dotychczasowy kierunek działalności wydając m.in. wznowienia i kontynuacje wielotomowych dzieł autorów drukowanych już wcześniej. W latach 1782-1793 spod prasy wyszło ponad 100 druków, w których dominowały pisma religijne w tym kazania²⁷. Jednakże w miarę upływu czasu coraz bardziej zwiększano ilość druków świeckich m.in. o charakterze urzędowym w postaci obwieszczeń Komisji Porządkowej Cywilno-Wojskowej województwa kaliskiego, druków medycznych, literatury obyczajowo-moralizatorskiej, a także podręczników. Niestety poziomem estetyki nie dorównywały tym z czasów Wargawskiego. Być może była to wina mało starannych drukarzy, którzy nie zabiegali o nadanie odpowiedniego kunsztu wydawanym dziełom, ale nie bez wpływu na efekt końcowy pozostawała także jakość używanego przez nich papieru²⁸.

Rok 1793 przyniósł kres działalności prymasowskiej oficyny. W maju ziemia kaliska wskutek II rozbioru Rzeczypospolitej została wcielona do Regencji Poznańskiej zaboru pruskiego. Decyzją Ostrowskiego drukarnia została przeniesiona do Łowicza częściowo jeszcze w 1794 r., a ostatecznie w 1796 r. Po połączeniu z prymasowską przetrwała do 1835 r. Wówczas nabył ją Maurycy Schindele, *by znów przenieść do Kalisza, skąd powędrowała do Warszawy, gdzie w 1845 r. kupił ją ówczesny właściciel „Gazety Codziennej”, Edward Miaskowski*²⁹.

W zbiorach Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka znajduje się 66 druków wydanych w Kaliszu w latach 1620-1793³⁰. Najliczniej reprezentowane są wydawnictwa pochodzące głównie z II połowy XVII oraz XVIII w. sygnowane przez oficynę kolegium jezuickiego, co zresztą nie dziwi z uwagi na długi okres jej działalności.

Pod względem treści zdecydowaną większość stanowią druki religijne, a wśród nich zbiory kazań zarówno okolicznościowych, jak i przygotowywanych specjalnie na użytek kaznodziejów, ponadto rozprawy filozoficzne oraz teologiczno-polemiczne, a także dzieła historyczno-biograficzne, głównie rodzimych autorów wywodzących się z kręgu *Societatis Iesu* nierzadko związanych z kaliskim kolegium. Nie

²⁵ Kawecka-Gryczowa, *Drukarze*, 165-166.

²⁶ Bielska, *Bibliografia*, 14.

²⁷ Kawecka-Gryczowa, *Drukarze*, 91.

²⁸ Walczak, *Drukarnie*, 10.

²⁹ Władysław Kwiatkowski, *Katalog druków kaliskich 1603-1914 wyłożonych na wystawie p. t. „325 lat drukarstwa kaliskiego” od 26* (Kalisz: Towarzystwo Przyjaciół Książki, 1928), 16.

³⁰ Dokładnie są to 63 tytuły w 66 egzemplarzach. Zob. aneks.

sposób w tym miejscu omówić całości zbioru nie mniej jednak warto zwrócić uwagę na kilka ciekawszych wydawnictw.

Kolekcję otwiera wydane w 1620 r. w oficynie Wojciecha Gedeliusza *Orationvm Ecclesiasticarvm Dominicalium* tom pierwszy części I oraz II Stanisława Zakrzewskiego (zm. 1631). Oprawiony w pergamin tom pisany w języku łacińskim zawiera kilkadziesiąt krótkich kazań przygotowanych na użytek kaznodziejów, a następnie dedykowanych w części I – królowi Zygmuntowi III oraz w części II – biskupowi Grzegorzowi Zamoyskiemu. Szczególną uwagę zwraca karta tytułowa, na której oprócz odręcznej, dziś nieczytelnej już noty, widnieje ów wspominany już wcześniej pierwszy symbol kaliskich drukarzy, a mianowicie dłoń trzymając pięć lilii. Autor dzieła – Stanisław Zakrzewski, doktor teologii, ukończył naukę w kolegium jezuickim w Lublinie, a następnie wstąpił do zakonu Kanoników Regularnych Laterańskich w Czerwińsku. W latach 1618-1628 pełnił rolę kaznodziei przy kościele św. Jerzego w Warszawie, a także lektora Pisma Świętego. W tym czasie wydał m.in. broszurę *Proca Dawidowa pięcią kamieni uzbrojona...* (Warszawa 1623), a także kazania *Rubus ardens seu Constitutiones comitiorum generalium...* (Kraków 1618), *Iosephus Patriarcha seu Oratio ecclesiastica de B. Ignatio...* (Kalisz 1620) oraz *Rozsiewacz gospodarny albo Kazanie o B. Janie Kantym, Akademiej Krakowskiej profesorze* (Poznań 1623)³¹.

Wśród XVIII-wiecznych autorów prym wiodli m.in. Sebastian Ubermanowicz (1698-1764) spowiednik nadworny Stanisława Leszczyńskiego, którego kilkutomowa *Religia i cnota chrześcijańska pokaznodziejsku wykładane...* ukazała się w Kaliszu w kilku wariantach³², czy Adam Cedrowicz i jego *Kazania przygodne* miane po różnych miejscach... wydawane w latach 70. i 80. XVIII w., a dedykowane św. Józefowi Kaliskiemu. Dość popularny był również Stanisław Bielicki (1656/1657-1718)³³ autor zbioru *Święta kaznodziejskie to jest kazania doroczne...* (1717) stanowiącego doskonałe, a chyba nieco niedoceniane źródło do poznania ówczesnej obyczajowości i stosunków społecznych. Kaznodzieja ten posługujący się w swoich homiliach zwięzłym, ale i jędrnym językiem poprzez liczne porównania i przykłady piętnował m.in. anarchię panującą w kraju, wady i przywary obywateli tj. pijaństwo, czy życie ponad stan, w obronę biorąc najsłabszych i najuboższych. Równie jasnym i precyzyjnym językiem pisane są *Kazania przygodne* Wawrzyńca Rydzewskiego (1717-1765), doktora teologii i wybitnego retoryka, świadomie odżegnującego się od jej nadmiernego używania, deklarującego, m.in. iż *nie krasomówstwo, ale praw-*

³¹ Karol Estreicher, *Bibliografia polska*, T. 34 z. 2 Z-Zazdrość (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2000), 114-116.

³² Ludwik Grzebień, *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564-1995* (Kraków: Wydawnictwo WAM, 1996), 708.

³³ Stanisław Bednarski, „Bielicki Stanisław”, w: *Polski Słownik Biograficzny* (Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1936), t. 2: (Beyzym Jan – Brownsford Marja), 43.

da, rzetelność, życzliwość, piękny przykład i powszechne zbudowanie głos zabiera³⁴. Co zresztą nie dziwi z uwagi na fakt, że i Rydzewski, i wspomniany wcześniej Bielicki wzorowali się w swojej działalności na ks. Piotrze Skardze.

Nie można w tym miejscu pominąć także dzieł Karola Fabianiego (1716-1786) kaznodziei łęczyckiego i kanonika kaliskiego, autora cieszącej się dużą popularnością *Missyi apostolskiej do pokuty...*, która doczekała się aż trzech wydań m.in. w Kaliszu w 1783 r.³⁵ W zbiorach biblioteki znajdują się nie mniej cenione *Kazania na niedziele całego roku z różnych kaznodzieiów wybrane w krotki i iasny sposób mowienia ułożone...* z 1786 r. oraz pierwszy tom *Kazań na święta które się uroczystym obrządkiem w Kościele Bożym obchodzą...* z 1788 r. Warto zauważyć, iż zarówno osoba, jak i działalność Fabianiego, owocująca kilkoma potężnymi zbiorami egzort, cieszyły się dużym zainteresowaniem nie tylko u jemu współczesnych, ale i u potomnych, czego dowodem są liczne publikacje jego kazań i powtórne wydania w ciągu całego XIX stulecia³⁶.

Oprócz rodzimych autorów kaliskie oficyny dość regularnie publikowały tłumaczenia dzieł Ludwika Bourfaloue (1632-1704) uważanego za jednego z najważniejszych przedstawicieli francuskiego kaznodziejstwa epoki klasycyzmu³⁷, autora m.in. czterotomowych *Kazań niedzielnych...* przełożonych i podanych do druku w 1784 r. przez ks. Piotra Konitzera oraz teologa i pisarza ascetycznego Jana Crasseta (1618-1692) autora wydanego w 1760 r. *Nowego sposobu rozmyślenia...* (w przekładzie Franciszka Antoniego Radolińskiego), a także kilku tomów *Uwag chrześcijańskich na wszystkie dni całego roku...* ogłoszonych drukiem w Kaliszu w 1767 r.³⁸

Homilie to oczywiście tylko jeden z rodzajów druków wydawanych na potrzeby ówczesnego kleru. W grupie tej znajdują się także uchwały synodów prowincjonalnych oraz diecezjalnych, brewiarze, teksty teoretyczne z zakresu teologii, polemiki, żywoty świętych, modlitewniki, książki służące pogłębianiu pobożności wśród księży takie jak wydane w Kaliszu w 1763 r. *Medytacje dla oczyszczenia y poprawienia życia kapłanskiego bardzo pożyteczne...* autorstwa Mikołaja Ruggieri³⁹, przetłumaczone z włoskiego przez ks. Maksymiliana Ryłło oraz *Cwiczenia Duchowne Święte-*

³⁴ Ludwik Grzebień, „Rydzewski Wawrzyniec”, w: *Polski Słownik Biograficzny* (Wrocław [i in.]: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1991-1992), t. 33.; Rudowski Jan – Rządowski Adolf, 446-447.

³⁵ Roman Kaczmarek, „Fabiani Karol”, w: *Polski Słownik Biograficzny* (Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1948), t. 6, Dunin Rodryg – Firlej Henryk, 337.

³⁶ Tamże, 337.

³⁷ Anna Piotrowska-Kiełb, *Obraz świata w osiemnastowiecznych drukach oficyny jezuickiej w Kaliszu jako element społecznego systemu komunikacji epoki nowożytnej* (Toruń: Firma Wydawniczo-Handlowa MADO 2015), 77.

³⁸ Karol Estreicher, *Bibliografia Polska. Stolecie [!] XV-XVIII w układzie abecadłowym*. T. 3 (14), C (Kraków: Akademia Umiejętności, 1896), 442.

³⁹ Piotrowska-Kiełb, *Obraz*, 48.

go *Ignacego Loyoli...* ks. Michała Wielowiejskiego (1698-1766)⁴⁰. Dużą popularnością, szczególnie w XVIII w. cieszyły się kazania katechizmowe układane zarówno na potrzeby duszpasterzy, jak i ich parafian. *Oświecenie katolickie przesiąknięte było troską o człowieka w jego duchowym i egzystencjalnym wymiarze. Niski poziom intelektualny i brak podstawowych wiadomości religijnych u słuchacza skłonił teoretyków kaznodziejstwa oświeceniowego do promowania kazań katechizmowych. Miały one dać ludowi gruntowny wykład prawd wiary*⁴¹. Ich układ zazwyczaj opierał się na następującym schemacie, a mianowicie przypomnienie i utrwalenie treści poprzedniej nauki przy jednoczesnym nawiązaniu do nowego tematu. Niekiedy autorzy rozpoczynali kazanie od definicji katechizmowej, którą szczegółowo następnie wyjaśniali. Taką strukturę stosował m.in. jezuita Michał Ignacy Wichert (1733-1796) w swoich *Naukach katechizmowych o Składzie Apostolskim, Przykazaniach Boskich i Kościelnych...* wydanych w Kaliszu w kilku częściach w latach 80. XVIII w. Kazania te cechowały się dość dużą dawką dydaktyzmu, mającego na celu *słuchaczy pouczyć, przekonać i utrwalić w wyznawaniu prawd wiary*⁴².

Do prac z zakresu teologii polemicznej przypisać należy *Gruntowne Theologa Rozmowy Wszelkie zárzuty Nieprzyiáznych Prawdziwey Wierze Ułatwiające...* jezuitę Wojciecha Kojałowicza (1609-1677) historyka i heraldyka, wyróżniającego się nieprzeciętną orientacją w zagadnieniach biblijnych oraz patrystycznych, podejmującego w swoich rozważaniach *całokształt zagadnień spornych między kalwinami i katolikami*⁴³. Ten wszechstronnie uzdolniony kaznodzieja pozostawił po sobie kilkadziesiąt pism, w tym kilka rękopisów oraz szereg przekładów m.in. z języka litewskiego, włoskiego, hiszpańskiego oraz z łaciny. Podobną problematykę jak Kojałowicz podejmował pochodzący z Wielkopolski ks. Jerzy Gengell (1657-1727). W dziełach drukowanych m.in. w Pradze, Lwowie oraz Kaliszu występował przeciwko *luteranizmowi, zwinglianizmowi, kalwinizmowi, jansenizmowi oraz ateizmowi, przestudiowawszy te kierunki źródłowo i gruntownie*⁴⁴. W zbiorach biblioteki przechowywane są dwa jego dzieła - w tym wydane w 1727 r. *De immortalitate animae humanae veritas...* poświęcone obronie nieśmiertelności duszy. W ten sam nurt wpisuje się *Spiknienie Burgofontskie [...] czyli prawdziwe ułożenie jansenizmu i wyjawienie tajemnicy nieprawości...* anonimowego autora skierowane głównie

⁴⁰ *Encyklopedia wiedzy o...*, s. 734.

⁴¹ Kazimierz Panuś, *Kazania katechizmowe - przeżytek, czy szansa?* [online] http://www.academia.edu/8964053/Catechism_Sermons_Anachronism_or_Oportunity [dostęp: 14 sierpnia 2016].

⁴² Tamże.

⁴³ Włodzimierz Dworzaczek, „Kojałowicz Wijuk Wojciech h. Kościesza” w: *Polski Słownik Biograficzny* (Wrocław [i in.]: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1967-1968), t. 13: Klobassa Zręcki Stanisław-Kopernicki Franciszek, 270.

⁴⁴ Jan Poplatek, „Gengell Jerzy” w: *Polski Słownik Biograficzny* (Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1948-1958), t. 7: Firlej-Girdwoyń Kazimierz, 385.

przeciwko jansenistom⁴⁵, wydane początkowo w języku francuskim, a następnie po łacinie, z której przekładu dokonał Rafał Skrzynecki (1714-1788) jezuita, historyk oraz polemista.

Literaturę hagiograficzną, która co prawda stanowiła niewielki procent produkcji kaliskich oficyn, reprezentuje *Historia Świętobliwego Zycia Błogosławionego Bogumiła...* wydana przez ks. Bartłomieja Sokołowskiego⁴⁶ będąca tłumaczeniem dokonany z ks. Stefana Damalewicza (ok. 1610-1673) teologa i historyka, w latach 1649-1660 przełożonego kaliskiego klasztoru Kanoników Laterańskich, autora żywotów świętych, kazań oraz dysertacji teologicznych⁴⁷. Damalewicz z polecenia arcybiskupa Macieja Łubieńskiego zajmował się gromadzeniem oraz badaniem materiałów dotyczących bł. Bogumiła z Uniejowa (ok. 1135-1204), co zaowocowało opracowaniem pierwszego biogramu przyszłego Świętego. Wspomniana *Historia Świętobliwego Zycia...* podobnie jak *Addytament różnych cudów poprzysiężonych, których ludzie doznali...* wydane zostały w 1748 r. za sprawą ks. Sokołowskiego, kustosza uniejowskiej kapituły, który na potrzeby komisji działającej pod przewodnictwem arcybiskupa gnieźnieńskiego Teodora Potockiego podjął się zebrania i opisanie cudów dokonanych za wstawiennictwem Błogosławionego⁴⁸. Obok nich Sokołowski omówił m.in. początki kultu Bogumiła, jego wizerunek oraz związki z Uniejowem.

Stałą pozycją w repertuarze kaliskich drukarni były modlitewniki wydawane głównie z myślą o świeckich wiernych służące indywidualnej praktyce religijnej, a przy tym stanowiące dobre źródło zysków. Na ich treść składały się zbiory pieśni, litanie, supliki oraz okolicznościowe rozważania. Znakomity przykład tego typu wydawnictwa stanowi *Brama niebieska na większą część y chwałę w Troycy Jedyne-go Boga Najświętszey Matki Jego Maryi Panny y Świętych Pańskich wystawiona...* wydana w 1734 r. w oficynie Wojciecha Wargawskiego będąca zbiorem medytacji, nauk oraz nabożeństw na święta całego roku. Egzemplarz oprawiony w elegancką skórę wyróżnia się spośród innych m.in. dwukolorowym tekstem na karcie tytułowej. Zawiera m.in. przykłady modlitw porannych, litanie do Świętych m.in. Antoniego, Dominika, Kajetana, Jana Nepomucena, nauki dotyczące okoliczności zbawienia duszy, rachunku sumienia i pokuty.

⁴⁵ Jansenizm – nurt teologiczny oraz ruch religijny, intelektualny, społeczny i polityczny XVII i XVIII w. powstały na tle sporów o współdziałanie łaski Bożej i wolnej woli człowieka, wywodzący się od Kornela Jansena, a rozpowszechniany przede wszystkim we Francji oraz Niderlandach. Zob. Jan Walkusz, „Jansenizm” w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 7: Ignoratio elenchi – Jędrzejów, red. Stanisław Wielgus (Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, 1997), szp. 989-994.

⁴⁶ Karol Estreicher, *Bibliografia Polska*. Cz. 3, T. 29, (Obejmująca druki stolecia XV-XVIII w układzie abecadlowym). Litera Sok-St (Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1978), 5.

⁴⁷ Agata Walczak-Niewiadomska, „Damalewicz Stefan” w: Wańka, *Słownik*, 102.

⁴⁸ A. Piotrowska-Kiełb, *Obraz*, 61-63.

Obok wydawnictw o charakterze religijnym omawianą kolekcję starodruków tworzą również wydawnictwa świeckie o charakterze mniej lub bardziej naukowym. Są to głównie podręczniki, druki historiozoficzne, prawnicze oraz medyczne.

Wśród dzieł filologicznych na uwagę zasługuje bestsellerowy podręcznik łaciny portugalskiego jezuitę i nauczyciela języków klasycznych Manuela Álvareza (1526-1583) *De institutione grammatica libri tres* wydany w 1773 r. różniący się nieco od pierwowzoru zarówno pod względem objętości, jak i treści. Dzieło opublikowane po raz pierwszy w Lizbonie w 1572 r. doczekało się ok. 400 wydań na całym świecie⁴⁹. Autor posłużył się w nim przykładami z tekstów klasycznych, opatrzonymi wskazówkami metodycznymi, które zalecały m.in. koncentrację nauczania na wybranych zagadnieniach, stopniowanie trudności oraz unikanie nadmiernego obciążania ucznia materiałem. Kaliska oficyna włączyła się w druk *alwarów* w 1677 r., a w 1746 r. uzyskała przywilej na ich wydawanie⁵⁰.

Z kolei edukacji językowej służył wielokrotnie wznawiany i wydawany w różnych wariantach *Słownik polsko-laciński...* jezuitę Grzegorza Knapiusza (ok. 1564-1639), który na stałe wszedł do kanonu pomocy dydaktycznych i od 1651 r. był regularnie wydawany przez kaliską oficynę. Co nie dziwi z uwagi na fakt, iż Knapiusz w latach 80. XVI w. dość mocno związany był z Kaliszem. Tutaj przyjął śluby zakonne w lipcu 1585 r., a następnie prowadził klasę retoryki oraz wykładał syntaksę⁵¹. Przechowywany w zbiorach biblioteki drugi tom *Słownika polsko-lacińskiego ze skarbu...* choć uznawany przez historyków języka za nieco uboższy niż wersja pierwotna nawet (...) w tej skrótovej i niepełnej postaci posiadał (...) wybitne zalety oznaczające poważny krok naprzód w rozwoju naszej leksykografii. Lista haseł jest w nim bardzo kompletna i starannie zebrana, układ (...) ściśle alfabetyczny, a więc nowoczesny (...) ⁵².

Do grupy dzieł historyczno-politycznych zaliczyć należy *Trwałosc szczęśliwą krolestw albo ich smutny upadek...* jezuitę Szymona Majchrowicza (1717-1783) nazywanego *polskim Bossuetem*⁵³, w której autor dowodzi, iż *upadki i utrata wolności państw są karą bożą za brak pobożności*⁵⁴. Dzieło powstałe w czasie pobytu

⁴⁹ Edward Haratym, „Álvarez Manuel”, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 1: A i Ω – Baptyści, red. Feliks Gryglewicz [i in.] (Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, 1995), szp. 395-396.

⁵⁰ Anna Żbikowska-Migoń, „Książka naukowa w produkcji typograficznej Kalisza w okresie Oświecenia”, *Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk* 9 (2006): 96-97.

⁵¹ Marian Plezia, „Knapiusz Grzegorz” w: *Polski Słownik Biograficzny* (Wrocław [i in.]: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1967-1968), t. 13: Klobassa Zręcki Stanisław-Kopernicki Franciszek, 107.

⁵² Marian Plezia, „Dzieje leksykografii łacińskiej w Polsce”, w: *Słownik łacińsko-polski*. T. I, red. Marian Plezia (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1959), XIX.

⁵³ Określenia tego użył nieco ironicznie W. Smoleński w swojej pracy *Szkoły historyczne w Polsce*, Warszawa 1887.

⁵⁴ *Polski Słownik Biograficzny*, t. 19, s. 99.

jezuity w Przemyśle pierwotnie zostało wydane we Lwowie w 1764 r. na zlecenie tamtejszego arcybiskupa Wacława Hieronima Sierakowskiego. Rozprawę dominuje religijno-moralne nastawienie autora, który wykazuje używając do tego kilkudziesięciu przykładów z historii poszczególnych narodów, iż *póty są szczęśliwe, póki żyją po bożemu*⁵⁵. Edycja kaliska z *poprawieniem omyłek i przydaniem ciekawości wiele o dawnych dziejach świata* ukazała się w 1783 r.

Z uwagi na niewielki udział książki prawniczej w repertuarze kaliskich oficyn tym bardziej cieszy fakt, iż kaliska biblioteka posiada w swoich zbiorach przewodnik po aktach prawnych Mateusza Macieja Gliszczyńskiego *Compendium legum ex Statuto et Constitutionibus Regni Poloniae* wydany 1754 r. i zawierający m.in. wykaz sejmów w układzie chronologicznym od czasów Zygmunta Augusta po Augusta II⁵⁶. Autor, pisarz sądu ziemskiego pochodzący z województwa kaliskiego, opierając się na pracach Jana Herburta oraz Stanisława Kożuchowskiego opracował swoje *Compendium legum...* w dwóch częściach – w pierwszej przeważają zagadnienia dotyczące prawa cywilnego i karnego, w drugiej pojawiają się teksty rot przysięg króla i urzędników. Trudno dziś ustalić jak dużą rolę odegrała praca Gliszczyńskiego wśród środowiska prawniczego osiemnastowiecznej Rzeczypospolitej, niemniej jednak na mocy przywileju Augusta III wydanego 27 czerwca 1753 r. *Compendium* miało być stosowane na terenie całej kraju.

Wśród pozycji istotnych dla dziejów Kościoła odnotować należy *Uwagi polityczne imieniem stanu duchownego do Zbioru Praw Polskich podane roku 1778...* Wojciecha Skarszewskiego (1743-1827) prezentujące stanowisko kleru wobec starożytności Andrzeja Zamojskiego nad kodyfikacją prawa Rzeczypospolitej. Autor domaga się w nim m.in. ubezpieczenia dziesięcin oraz zniesienia ograniczeń majątkowych zakonów⁵⁷.

Druki medyczne reprezentuje skromnie wydane, ale niezwykle cenne dzieło bonifratra Ludwika Perzyny (1742-1812) związanego z Kaliszem w latach 1788-1790 oraz 1793 r. Ten lekarz-samouk poprzez swoje liczne publikacje nie tylko popularyzował wiedzę medyczną wśród społeczeństwa, ale walenie przyczyniał się do podnoszenia kwalifikacji cyrulików, felczerów oraz położnych⁵⁸. Wydany w 1793 r. *Lekarz*

⁵⁵ Władysław Konopczyński, *Polscy pisarze polityczni XVIII wieku (do Sejmu Czteroletniego)*, (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1966), 251.

⁵⁶ Wojciech M. Bartel, „Gliszczyński Maciej”, w: *Polski Słownik Biograficzny* (Wrocław [i in.]: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1959-1960), t. 8: Girdwoyń Michał – Gross Adam, 73-74.

⁵⁷ Karol Estreicher, *Bibliografia Polska*. Cz. 3, T. 28, (Obejmująca druki stuleci XV-XVIII w układzie abecedowym). Litera Si-Soj (Warszawa : Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1978), 171-173.

⁵⁸ W Kaliszu ukazały się: *Anatomia krótko zebrana, chcącym się uczyć lekarskiej i cyrulickiej nauki...* (Kalisz 1790), *Nauka położna, krótko zebrana cyrulikom, położnym, jako też i babom czyli kobietom przy rozwiązaniu rodzących położnic służącym dla wiadomości bardzo potrzebna* (Kalisz 1790), *Nauki cyrulickie krótko zebranej t.j. nauki dla chcących się*

dla włościan... dedykowany ks. Janowi Szwejnertowi, kanonikowi gnieźnieńskiemu, uznawany jest za najlepsze dzieło Perzyny, które stanowiło nie tylko pierwsze rzetelne źródło wiedzy medycznej, ale przede wszystkim walczyło z dość powszechnymi zabobonami i przesadami. Zakupiony w październiku 2015 r. na krakowskiej aukcji⁵⁹ egzemplarz nie posiada oprawy, a część kart druku pozostała nierozcięta, co oznacza, iż prawdopodobnie nie zdążył trafić do intrologatora.

Osobny dział stanowią mowy oraz oracje szczególnie popularne w XVII oraz I połowie XVIII w., kiedy to niemal każde wydarzenie bez względu na swój charakter i doniosłość było honorowane przemową. Na pierwszy plan wysuwa się tutaj dwutomowy *Mowca polski...* będący antologią polskich oracji zebranych i wydanych przez Jana Stefana Pisarskiego (ok. 1630-1678) księgarza, a następnie tytularnego sekretarza królewskiego, któremu przyświecała chęć utrwalenia tradycji swady sarmackiej rozumianej jako zobowiązanie do podtrzymywania sławy wielkich mówców⁶⁰. Co ciekawe zbiór dedykowany w części I Janowi Sobieskiemu, a w części II Hieronimowi Olszowskiemu, choć drukowany czcionkami kaliskich jezuitów, wydany został przez autora na własny koszt. Zgoła odmienny charakter mają wydane w Kaliszu kilkakrotnie *Mowy Seymowe...* Andrzeja Chryzostoma Załuskiego (1650-1711) kaznodziei, tłumacza oraz kanclerza wielkiego koronnego. Zbiór tworzy kilkanaście oracji wygłoszonych przez autora w latach 1684-1702 na sejmach w Krakowie, Warszawie oraz Grodnie.

Na przestrzeni lat 1603-1793 kaliskie drukarnie opuściła imponująca liczba ponad 1300 druków. Niestety tragiczne losy miasta dość mocno odbiły się na stanie zbiorów tutejszych księżnic, w tym i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka, spadkobierczyni biblioteki Towarzystwa Kursów Popularnych im. A. Asnyka (1906-1926)⁶¹. To, co nie zostało zniszczone w czasie pożaru w sierpniu 1914 r. zginęło bezpowrotnie w latach II wojny światowej, kiedy to książkami, w tym i bezcennymi starodrukami, zasypano jeden z kanałów rzeki Prosnym⁶². Mozolnie odtwa-

uczyć cyrulickiej umiejętności dokładnie napisanej wszystkim oraz gospodarzom i wszelkim zgromadzeniom tak duchownym jako i świeckim nieuchronnie potrzebnej a dla łatwiejszego każdego pojęcia, w pytaniach i odpowiedziach ułożonej (Kalisz 1793) oraz *Przydatek o lubieżnej chorobie traktujący o chorobach wenerycznych* (1793). Zob. Bielska, *Bibliografia*, passim.

⁵⁹ Egzemplarz został wystawiony na aukcję przez krakowski Antykwariat *Rara Avis* w październiku 2015 r. Zakupu dokonał Adam Borowiak, dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu. Dzieło Perzyny było jednym z dwóch wówczas wylicytowanych starodruków. Drugim było *Orationvm Ecclesiasticarvm Dominicalium* Stanisława Zakrzewskiego z 1620 r.

⁶⁰ Jan Sójka, „Pisarski Jan Stefan”, w: *Polski Słownik Biograficzny* (Wrocław [i in.]: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1981), t. 26: Piątkiewicz Bronisław Stanisław – Pniewski Władysław, 549.

⁶¹ Grażyna Schlender, *Książnica Asnykowska w Kaliszu* (Kalisz: Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka, 2007), 23.

⁶² Krzysztof Walczak, *Calisiana w księgozbiorze Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Pu-*

rzana w latach 80. i 90. XX w. kolekcja starodruków zasilana głównie zakupami czy-nionymi w antykwariatach, a w ostatnim czasie również na aukcjach zaowocowała stworzeniem z pozoru dość przypadkowej nie mniej jednak różnorodnej, ciekawej, a z uwagi na wartość regionalną cennej kolekcji druków wydawanych przez XVII i XVIII-wieczne kaliskie oficyny.

BIBLIOGRAFIA

- Bielska, Krystyna. 1980. *Bibliografia starych druków kaliskich do końca XVIII w.* Warszawa, Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Birkenmajer, Aleksander, Bronisław Kocowski, Jan Trzynaśkowski. 1971. *Encyklopedia wiedzy o książce*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Estreicher, Karol. 1896-1939. *Bibliografia polska*. Kraków
- Gryglewicz, Feliks, Romuald Łukaszuk, Zygmunt Sułowski. 1973. *Encyklopedia katolicka*. T 1 A i Ω – Baptyści. Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski.
- Grzebień, Ludwik. 1996. *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564-1995*. Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Hałaciński, Kazimierz, Kazimierz Piekarski. 1929. *Sygnety polskich drukarzy, księgarzy i nakładców. Zbiór podobizn i oryginalnych odbić*. Zeszyt III, Tablice 61-90. Kraków: Koło Miłośników Exlibrisu przy Towarzystwie Miłośników Książki.
- Kawecka-Gryczowa Alodia, Krystyna Korotajowa, Jan Sójka, 1977. *Drukarze dawnej Polski od XV do XVIII wieku*, t. 3, cz. 1, *Wielkopolska*, oprac. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Konopczyński, Władysław. 1966. *Polscy pisarze polityczni XVIII wieku (do Sejmu Czteroletniego)*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Kwiatkowski, Władysław. 1928. *325 lat drukarstwa kaliskiego*. Kalisz: Towarzystwo Przyjaciół Książki, 1928.
- Panuś, Kazimierz. 2016. Kazania katechizmowe - przeżytek, czy szansa?. [online] http://www.academia.edu/8964053/Catechism_Sermons_Anachronism_or_Oportunity [dostęp 14 sierpnia 2016].
- Piotrowska-Kiełb, Anna. 2015. *Obraz świata w osiemnastowiecznych drukach oficyny jezuickiej w Kaliszu jako element społecznego systemu komunikacji epoki nowożytnej*. Toruń: Wydawnictwo Mado.
- Plezia, Marian. 1959. „Dzieje leksykografii łacińskiej w Polsce”. W: *Słownik łacińsko-polski*. T. I, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Polski Słownik Biograficzny*. 1967-1995. Kraków.
- Schlender, Grażyna. 2007. *Książnica Asnykowska w Kaliszu*. Kalisz: Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka.
- Sójka, Jan. 1977. „Drukarstwo w Kaliszu”. W: *Dzieje Kalisza*, red. Władysław Rusiński, 238-246. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.

Sójka, Jan. 1976. *Z dziejów drukarstwa w Poznaniu w XVII wieku. Drukarnia wolrabowska w latach 1636-1689 i jej produkcja*, Warszawa, Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Tadeusiewicz, Hanna. 1998. *Słownik biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej ziemi kaliskiej*. T. 1. Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.

Vilniaus (Antakalnio) buvęs Trinitorių vienuolynas ir Viešpaties Jėzaus bažnyčia. 2016. [online] <http://proveniencijos.lnb.lt/vilniaus-antakalnio-buves-trinitoriu-vienuolynas-ir-viespaties-jezaus-baznycia> [dostęp: 14 sierpnia 2016].

Walczak, Krzysztof. 1987. *Calisiana w księgozbiorze Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kaliszu. Katalog*. Kalisz: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka.

Walczak, Krzysztof. 1985. *Drukarnie Kalisza. Zarys dziejów*. Kalisz: Towarzystwo Miłośników Kalisza.

Wańka, Danuta. „Drukarnie kaliskie do 1914 roku”, *Biblioteka* 8 (2004): 82.

Wańka, Danuta. 2007. *Słownik biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej ziemi kaliskiej*. 2007. T. 3. Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.

Wielgus, Stanisław. 1997. *Encyklopedia katolicka*, 1997. T. 7 Ignoratio elenchi – Jędrzejów. Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski.

Żbikowska-Migoń, Anna. „Książka naukowa w produkcji typograficznej Kalisza w okresie Oświecenia”, *Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk* 9 (2006): 96-97.

CALISIANA W KOLEKCJI STARODRUKÓW MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IM. ADAMA ASNYKA W KALISZU

Słowa kluczowe: drukarstwo, Kalisz, jezuici, starodruki, Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka w Kaliszu, książka

W okresie 1603-1793 kaliskie drukarnie opuściła imponująca liczba ponad 1300 druków. Niestety tragiczne losy miasta dość mocno odbiły się na stanie zbiorów tutejszych księżnic, w tym i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka, spadkobierczyni biblioteki Towarzystwa Kursów Popularnych im. A. Asnyka. To co nie zostało zniszczone w czasie pożaru w sierpniu 1914 r. zginęło bezpowrotnie w latach II wojny światowej, kiedy to książkami, w tym i bezcennymi starodrukami, zasypano jeden z kanałów rzeki Prosnys. Mozolnie odtwarzana w latach 80. i 90. XX w. kolekcja starodruków zasilana głównie zakupami czynionymi w antykwariatach, a w ostatnim czasie również na aukcjach zaowocowała stworzeniem z pozoru dość przypadkowej nie mniej jednak różnorodnej, ciekawej, a z uwagi na wartość regionalną cennej kolekcji druków wydawanych przez XVII i XVIII-wieczne kaliskie oficyny.

OLD PRINTS RELATED TO KALISZ IN THE COLLECTION OF ADAM ASNYK MUNICIPAL PUBLIC LIBRARY IN KALISZ

Keywords: printing, Kalisz, Jesuits, old prints, Adam Asnyk Municipal Public Library in Kalisz, book

In 1603-1793, an impressive number of over 1,300 prints were published by the printing houses in Kalisz. Unfortunately, the tragic fate of the city quite strongly affected the collections at the local libraries, including Adam Asnyk Municipal Public Library, heir to the library of Adam Asnyk Popular Courses Association. Any volumes that remained undamaged after the fire in August 1914, were irretrievably lost during the Second World War, when the books, including the priceless old prints, filled up one of the channels of the river Prosna. Laboriously reconstructed in the 1980s and 1990s, the collection of old prints has grown thanks to acquiring old prints at antiquarian bookshops and, more recently, at auctions which resulted in creating a seemingly quite random but no less diverse, interesting and precious collection due to the regional value of old prints issued by the seventeenth and eighteenth-century Kalisz printing houses.

KATALOG STARODRUKÓW KALISKICH
W ZBIORACH MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
IM. ADAMA ASNYKA W KALISZU

OFICyna WOJCIECHA GEDELIUSZA 1605-1632

1. Zakrzewski Stanisław

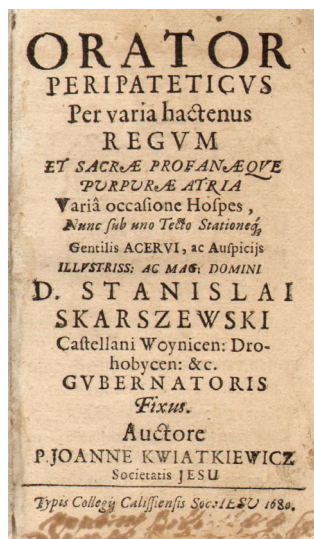
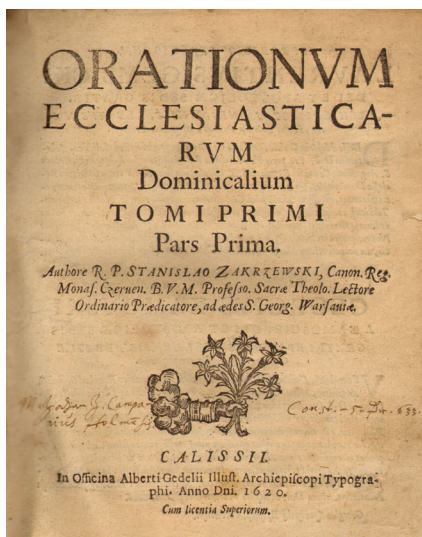
Orationvm Ecclesiasticarum Dominicalium Tomi Primi Pars Prima. Pars Altera Authore R. P. Stanislao Zakrzewski, Canon. Reg. Monas. Czeruen. B. V. M. Professo. Sacrae Theolo. Lectore Ordinario Praedicator, ad aedes S. Georg. Warsaviae .

Calissii In Officina Alberti Gedelii Illust. Archiepiscopi Typographi. Anno Dni. 1620. 4°, s. nlb. 8, 250, nlb. 4, 251-400.

Współoprawne z tegoż: Iosephus Patriarcha. Sev Oratio Ecclesiastica De B. Ignatio Fundatore Societatis Iesv ... Aperuit Ioseph vniversa horrea & vendebat Aegyptiis... 4°, s. 35, nlb. 1

Prow.: Zakrzewski [?] 1827

Opr.: pergamin, ślady wiązań
sygn. ST 241

OFICYNA KOLEGIUM JEZUICKIEGO 1633-1773

2. Kwiatkiewicz Jan

Orator peripateticus, per varia hactenus regum et sacrae profanaeque purpurae atria varia occasione hospes, nunc sub uno tecto stationeq. gentilis acervi ac auspiciis illustrissimi ac Magnifici Domini D. Stanislai Skarszewski Castellani Woynicensis Drohycensis &c. gubern. fixus. Auctore P. Joanne Kwiatkiewicz Soc. Jesu.

Typis Collegij Calissiensis Soc. Jesu 1680. 12°, s. nlb. 10, 620

Prow.: Vitur cun Licentia Superior P[ate]r Franciscus Maternowski.

Opr.: półpergamin

sygn. ST 202

3. Pisarski Jan Stefan

Mowca Polski Albo Wielkich Senatorow powagą y Oyczystą wymową Oratorow Seymowe y Pogrzebne Mowy Do głosney wiekow potomnych pamięci podane, Tom Pierwszy. Druga edycya auctior. W roku Pańskim 1683

W Kaliszu w Koleium Societatis Iesu. 4°, s. nlb. 2, 246

Współoprawne z tegoż: Mowca Polski Albo Suplement do Tomu pierwszego Mow Seymowych. Mowy krom tego Weselnym Aktom, I roznyh powinszowaniom sluzace, I Listy nalezace do tychze Mátery. Tom Wtory. Staraniem i nakładem Iana Pisarskiego Sekretarzá I.K.M. W Roku Pańskim 1676.

W Kaliszu w Drukarni Kollegium Soc. Iesu. 4°, s. nlb. 8, 401

Na wykłcje, a także w treści liczne odręczne nieczytelne notatki.

Opr.: skóra, widoczne ślady wiązań

sygn. ST 190, ST 214 (egzemplarz uszkodzony brak s. 1-246)

4. Kwiatkiewicz Jan

Roczne dzieie kościelne od Roku Pańskiego 1198 aż do lat naszych przez X. Jana Kwiatkiewicza Societatis Jesu wydane

W Kaliszu w Kollegium Societatis Jesu Roku P. 1695. 2°, s. nlb. 8, 900, nlb. 30

Na trzeciej stronie okładki doklejone trzy miedzioryty

Opr. pergamin

sygn. ST 160 (brak karty tytułowej)

5. Druzbicki Kasper

In historiam passionis Domini nostri Jesu Christi secundvm quatvor Evangelistas stromata in lucem edita Anno Domini 1697.

Calissii Typis Collegij Societatis Jesu. 2°, s. nlb. 12, 420

Egzemplarz mocno uszkodzony m.in. brak portretu autora, na karcie tyt. ślad po wywabionej pieczęci, duże ubytki w oprawie.

Opr.: półskórek

sygn. ST 88

6. Bielicki Stanisław

Święta Kaznodziejskie, to iest, Kazania doroczne na uroczystości Świętych Bożych od Xiędza Stanisława Bielickiego Soc. Jesu wypracowane. A po tym Roku 1717 wyprasowane.

W Kaliszu w Drukarni Collegium Societatis Jesu. 4°, s. nlb. 6, 634, nlb. 8

Prow.: Ex Libris Sta. Bielski [?] Ex Libris Josephi Rępiński Livon[iensis] par. Garbow

Opr.: skóra

sygn. ST 189

7. Głowacki Ignacy

Gladius Evanginatus pro defensione Immunitatis Ecclesiasticae Seu Immunitas Ecclesiastica
jure tum Divino tum Humano in aliquibus, etiam Statutis Regni Poloniae, adversus
impugnatores suos propugnata a R. P. Ignatio Głowacki Societatis Jesu Theologo Anno
Domini 1725

Calissii Typis Collegii Karnkoviani Societatis Jesu. 4°, s. nlb. 8, 425, nlb. 5

W treści liczne ozdobniki drzeworytowe.

Prow.: Z księgozbioru Andrzeja Wirgiliusza Szczepaniaka Warszawa (pieczęć XX-wieczna)

Opr.: skóra

sygn. ST 112, ST 201

8. Gengell Jerzy

De immortalitate animae humanae veritas (Quae totius Vitae Christianae est Basis) Multifariis
quaestionibus (Elenchum earum exhibet pagina immediatè Prologum antecedens) propugnata
et illustrata. Auctore R. P. Georgio Gengell Societatis Jesu Theologo.

Calissii Typis Collegii S.R.M. Societatis Jesu, Anno 1727. 4°, s. nlb. 16, 124, nlb. 4

Opr.: półpłótno

sygn. ST 55

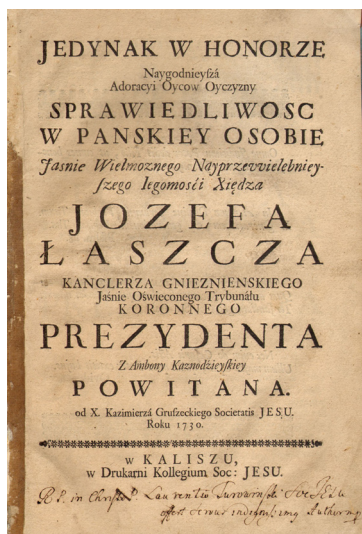
9. Gengell Jerzy

Tractatus theologicus de Iudicio universali Nec Non De Signis ac Rebus proximé
antecedentibus Iudicium. Item de rebus illud consequentibus. Tractatus huic complectitur
quinque Disputationes. In 1-ma agitur, An, Ubi, et Quando futurum Iudicium universale?
In 2-da de Signis et rebus proximé antecedentibus Resurrectionem Mortuorum et Iudicium.
In 3-tia De ipsa Resurrectione. In 4-ta De Adventu Iudicis et Forma Iudicii, eiusq. fine. In
5-ta De statu Mundi, ac futura eius Conditione Post Iudicium Universale finitum. Auctore
R. P. Georgio Gengell Societatis Jesu Theologo

Calissii Collegii S.R.M. Societatis Jesu. Anno 1727. 4°, s. nlb. 8, 174, nlb. 10

Opr.: brak

sygn. ST 209

10. Gruszecki Kazimierz

Jedynak¹ w honorze Naygodniejszą Adoracyi Oycow Oyczyzny Sprawiedliwość w Pańskiej Osobie Jaśnie Wielmożnego Nayprzewielebniejszego Jegomości Xiędza Jozefa Łaszcza Kanclerza Gnieznińskiego Jaśnie Oświeconego Trybunału Koronnego Prezydenta z Ambony Kaznodziejskiej powitana. od X. Kazimierza Gruszeckiego Societatis Jesu. Roku 1730
W Kaliszu w Drukarni Collegium Soc: Jesu. 2°, s. nlb. 16

Opr.: półskórek

sygn. ST 238

11. Brama niebieska na większą cześć, y chwałę w Troycy Jedyne Boga Nayświętszey Mąki Jego Maryi Panny, y Świętych Pańskich wystawiona: kluczem Osobliwszych Nabożeństw Gorących affektów, żarliwych aktów, Duchownych Medytacyi Nowo z różnych pobożnych Ksiąg Zebranych, Dążącym do przybytków wiecznych utworzona: pozwoleniem Starszych, y Przywileiem J.K.M. Mocniona Roku Pańskiego 1734.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Collegii Societatis Jesu. 4°, s. nlb. 10, 581, nlb. 12

Na wyklejce odręczne wpisy: Do Warszawy dnia 21 marca roku 1825 przybyłam; Dzień zaślubienia naszego 23 czerwca roku 1825 Warszawa; Helunia umarła dnia 12 maja 1910 r. we czwartek.

Prow.: Teresa Wiesioła[?]ka

Opr.: skóra

sygn. ST 208

12. Załuski Andrzej Chryzostom

Mowy Seymowe Jaśnie Oświeconego Xiążęcia Biskupa Warmińskiego Andrzeia Chryzostoma na Załuskach y Błędowie Załuskiego Kanclerza Wielkiego Koronnego przy publicznych Oyczyzny obradach miane. Roku Pańskiego 1734. Przedrukowane

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Coll. Káliskiego Soc: Jesu. 8°, s. nlb. 2, 335

Na wyklejkach liczne nieczytelne notatki

Prow.: J. Wierzbicki, Ta xiążka iest W Pana Juzefa [!] Wierzbickiego Ad Mayorem Dei Gloria [?] Virginis Maria [?]

Opr.: półskórek

sygn. ST 27

13. Gliszczyński Maciej

Compendium legum ex Statuto et Constitutionibus Regni Poloniae quae videlicet tantum ad continuum usum Judicantium et Litigantium requiruntur, ex farragine Legum per Alphabetum ad Annum 1736. excerptum. Authore Mathia Gliszczyński, Notario Terrestri Palatinatus Calissiensi:

Calissi Typis S.R.M. Colegii Karnkoviani, Soc: Jesu. An: 1754. 4°, s. nlb. 4, 231, nlb. 5, tabl. 1

Na karcie tytułowej nieczytelna okrągła pieczęć oraz odręcznie wpisana sygnatura: IV 918.

Prow.: w. wtorek

Opr.: półskórek

sygn. ST 54

¹ W „*Bibliografii polskiej*” Karola Estreichera notowana jako „*Jedyna w honorze naygodniejszą Adoracyi Oycow Oyczyzny Sprawiedliwość w pańskiej Osobie Jaśnie Wielmożnego Nayprzewielebniejszego Jegomości Xiędza Józefa Łaszcza Kanclerza Gnieznińskiego Jaśnie Oświeconego Trybunału Koronnego Prezydenta z Ambony Kaznodziejskiej powitana. Od X. Kazimierza Gruszeckiego Societatis Jesu. Roku 1730*”. Zob. K. Estreicher, *Bibliografia polska*, t. XVII, Kraków 1899, s. 431.

14. *Historia Świętobliwego Życia Błogosławionego Bogumiła, niegdyś Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego, a potem przez lat dwanaście, w Pustyni Dobrowskiej, w Dziedzictwie własnym Pobożnego Eremity. Którego drogi Ciała Depozyt wielkimi Cudami, y łaskami słynący, w Kollegiacie Uniejowskiej złożony iest. Z dawną Łacinskim opisana stylem a teraz dla pomnożenia większej chwały ku temu Świętemu Patronowi na Polski przetłumaczona ięzyk wielkiemu Imieniowi Wielmożnemu JMCi Panu Antoniemu na Błociszewie Gajewskiemu Łęczyckiemu, Kościańskiemu & Staroście dedykowana przez Xiędza Bartłomieja Sokołowskiego Obojga Prawa Doktora, Kanonika Płockiego, Kustosza y Officyała Uniejowskiego*

W Kaliszu w Drukarni Kollegium Soc: Jesu Roku Pańskiego 1748. 4°, s. nlb. 24, 158

Współoprawne z: *Addytament Różnych Cudow poprzysiężonych, których Ludzie doznali za wezwaniem Intercessyi Bogumiła S. po przeniesieniu Ciała tak w Uniejowie przy Grobie Iego, iako też y w Dobrowie, gdzie dni Życia swego w wielkiej świętobliwości ná Puszczy zakończył, przez świadków zápozwanych ná Kommissyi zá S. P. Theodora Potockiego Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego Zeznanych. z Przydatkiem różnych świeżo doznanych Cudów, y Łask w Uniejowie, za przyczyną Tego S. Pátrona z opisaniem Grobu Iego tak w Uniejowie, iako też y w Dobrowie, y zebraniem różnych autorów o nim piszących w Księgách swoich wydanych. Przez Xiędza Bartłomieja Sokołowskiego obojga Prawa Doktora Kustosza Kollegiaty Uniejowskiej z wszelką pilnością Zebrany.* 4°, s. nlb. 1, 146

Prow.: Ex Libris J. Josephi Dąbrowski

Opr.: półskórek, brzegi bloku barwione na niebiesko
sygn. ST 188

15. Kojałowicz Wojciech

Gruntowne Theologa Rozmowy Wszelkie zárzuty Nieprzyiąznych Prawdziwey Wierze Ułatwiające Przez X. Woyciecha Wiuuka Kojałowicza Societatis Jesu. Świętey Theologii Doktora. Napisane á powtornie, zá pozwoleniem Starszych do druku podane. Roku Pańskiego 1758.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Kollegium Soc: Jesu. 4°, s. nlb. 10, 112.

Współwydana z: *Dowód z Pisma Świętego Którym się gruntownie dowodzi, iż Marcin Luter, i Jan Kalwin, prawdziwemi byli Heretykami, Ich Mościom Panom Dyssydentom do zbawienney uwagi, od życzącego im zbawienia wiecznego, przyjaciela, Podany*?. 4°, s. 18.

Prow.: Ex Libris Hiacynti Rostworowskiej; Julian Rostworowski

Opr.: karton.

Sygn. ST 211

16. Krasset Jan

Nowy sposob rozmyślenia podany od W. X. Jana Krassetta Societatis Jesu. Ná Polski Język przetłumaczony, zá pozwoleniem Stárszych

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Coll: Soc: Jesu. Roku Pańskiego 1760. 8°, s. nlb. 2, 151, 108, 147, 44, nlb. 3

Spis rzeczy pisany ręcznie, w tekście dwie nieczytelne rękopiśmienne noty.

Prow.: Anno 1761

Opr.: skóra

sygn. ST 60

17. Ruggieri Mikołaj

Medytacje dla oczyszczenia y poprawienia życia kapłańskiego bardzo pożyteczne. Napisane przez Xiędza Mikołaja Ruggieriego Zakonu Pii Operarii nazwanego, wszystkim duchownym do rozmyślania i do dawania medytacyi drugim potrzebne, á náybardziej Xięży Świeckim tym, którzy żądaią, mianowicie pod czas missyi, uczynić odmianę i poprawę żywota i szczerze służyć Pánu Bogu, zostaiąc w stanie Duchownym. Z włoskiego exemplárza w Luce

drukowanego przetłumaczone przez J.W.J Mści X. Maxymiliana Ryłło S.T.D. Biskupa Chełmskiego R.C.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Kollegium Soc: Jesu. Roku Pańskiego 1763. 8°, s. nlb. 2, 423, nlb. 1

Na wyklejce oraz karcie tytułowej rękopiśmienne nieczytelne noty datowane na rok 1772.

Opr.: skóra, grzbiet zdobiony, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 61

18. Ubermanowicz Sebastian

Religia i cnota chrześcijańska najasniejszego Stanisława Pierwszego Krola Polskiego imieniem i godnością zalecone po káznodzieysku wykładane przez W. X. Sebastjana Ubermanowicza Societatis Jesu Teologa i Káznodzieię Krolewskiego częsc druga O cnotach chrześciańskich i o grzechach.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Collegii Soc: Jesu. Roku Pańskiego 1766. 8°, s. nlb. 2, 804, nlb. 10

Opr.: brak

sygn. ST 77

19. Ubermanowicz Sebastian

Religia i cnota chrześcijańska nayiasniejszey Maryi Krolowy Francuskiej i Nawarskiej imieniem i godnością zalecone po káznodzieysku wykładane przez W. X. Sebastjana Ubermanowicza Societatis Jesu Teologa i Káznodzieię Królewskiego.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Collegii S. J. Roku Pańskiego 1765. 8°, s. nlb. 2, 555, nlb. 1

Na wyklejce rękopiśmienna nota: Nro 8 zł. 1 gr 15

Opr.: półskórek, grzbiet tłoczony, zdobienia w kolorze złotym

sygn. ST 78

20. Ubermanowicz Sebastian

Religia i cnota chrześcijańska nayiasniejszey Maryi Krolowy Francuskiej i Nawarskiej imieniem i godnością zalecone po káznodzieysku wykładane przez W. X. Sebastjana Ubermanowicza Societatis Jesu Teologa i Káznodzieię Królewskiego.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Collegii S. J. Roku Pańskiego 1765. 8°, s. nlb. 2, 570, nlb. 2

Opr.: skóra, grzbiet tłoczony, zdobienia w kolorze złotym

sygn. ST 168

21. Ubermanowicz Sebastian

Religia i cnota chrześcijańska po káznodzieysku wykładane przez W. X. Sebastjana Ubermanowicza Societatis Jesu Teologa i Káznodzieię Krolewskiego.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Collegii Societatis Jesu. Roku Pańskiego 1766. 8°, s. nlb. 16, 547, nlb. 3

Opr.: skóra, grzbiet tłoczony, zdobienia w kolorze złotym, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 169

22. Ubermanowicz Sebastian

Religia i cnota chrześcijańska pokaznodzieysku wykładane przez Wielebnego Księdza Sebastjana Ubermanowicza Societatis Jesu Teologa i Káznodzieię Krolewskiego do druku podane.

W Kaliszu w Drukarni Jego Królewskiej Mości Roku Pańskiego 1767. 8°, s. nlb. 12, 776

Opr.: skóra, grzbiet tłoczony, zdobienia w kolorze złotym, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 74, ST 184 (brak oprawy)

23. Krasset Jan

Uwagi chrześcijańskie na wszystkie dni całego roku stosujące się do wszystkich niedziel Ewangelii przez W. X. Jana Krassetta Socie: Jesu w francuskim języku wydane a teraz na Oczysty Język przełożone y na pięć części podzielone. Roku Pańskiego 1767 Część pierwsza.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Collegii Societatis Jesu. 8°, s. nlb. 2, 364, nlb. 5, 29, nlb. 2, 40, 336, nlb. 6

Opr.: półskórek, grzbiet tłoczony, zdobienia w kolorze złotym, brzegi bloku barwione na czerwono
sygn. ST 25

24. Krasset Jan

Uwagi chrześcijańskie na wszystkie dni całego roku stosujące się do wszystkich niedziel Ewangelii przez W. X. Jana Krassetta Socie: Jesu w francuskim języku wydane a teraz na Oczysty Język przełożone y na pięć części podzielone. Roku Pańskiego 1767 Część pierwsza.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Collegii Societatis Jesu. 8°, s. nlb. 2, 29, 364, nlb. 3

Opr.: półpłótno, brzegi bloku barwione na czerwono
sygn. ST 41

25. Krasset Jan

Uwagi chrześcijańskie na wszystkie dni całego roku stosujące się do wszystkich niedziel Ewangelii przez W. X. Jana Krassetta Socie: Jesu w francuskim języku wydane a teraz na Oczysty Język przełożone y na pięć części podzielone. Roku Pańskiego 1767 Część druga.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Collegium Societatis Jesu. 8°, s. nlb. 2, 336, nlb. 6, 40

Na wyklejce odręczna nota: Ex Condaui 6to Armarislo 2do 8° = 18 no 10.3.MXIX.

Na odwrocie karty tytułowej nieczytelna odręczna nota datowana na 26 czerwca 1773 r. podpisana:

Fr. Germanus Matuszkiewicz Gwardian C.B. Mpp

Opr.: karton.

sygn. ST 42

26. Krasset Jan

Uwagi chrześcijańskie na wszystkie dni całego roku stosujące się do wszystkich niedziel Ewangelii przez W. X. Jana Krassetta Socie: Jesu w francuskim języku wydane a teraz na Oczysty Język przełożone y na pięć części podzielone. Roku Pańskiego 1767 Część czwarta.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Collegium Societatis Jesu. 8°, s. nlb. 2, 332, nlb. 3, 43

Prow.: Bibliotheca Conventus Zaslaviensis PP Bernardinorum 1778 AD

Opr.: skóra, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 62

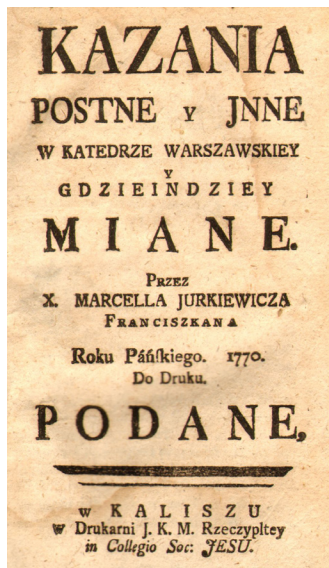
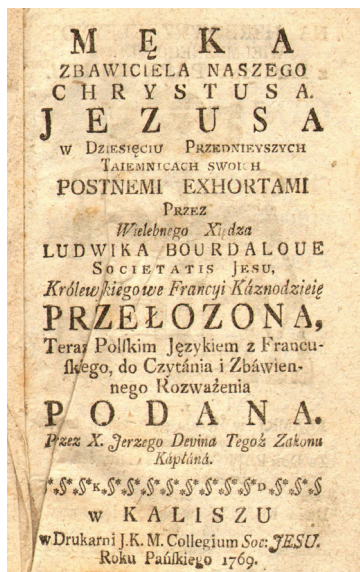
27. Krasset Jan

Uwagi chrześcijańskie na wszystkie dni całego roku stosujące się do wszystkich niedziel Ewangelii przez W. X. Jana Krassetta Socie: Jesu w francuskim języku wydane a teraz na Oczysty Język przełożone y na pięć części podzielone. Roku Pańskiego 1767 Część piąta.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Collegium Societatis Jesu. 8°, s. 638, nlb. 8

Opr.: brak

sygn. ST 206

28. Wielowieyski Michał

Cwiczenia duchowne świętego Ignacego Loyoli Czteroniedzielne. To iest: O Fundamencie; Drodze Oczyszciającej; I O Wszystkich Tajemnicach Zycia, Męki, Uwielbienia Jezusowego Naukami Świętych Oycow A Osobliwie s. Tomasza z Akwinu Rozwiedzione Na Pożytek Bogomyślnych I Káznodzieiow. Przez Wielebny Xięzca Michała Wielowieyskiego Societatis Jesu, Teologa.

W Kaliszu. w Drukarni J.K.M. Colleg: Soc: Jesu. Roku Panskiego 1768. 8°, s. nlb. 338

Opr.: borszurowa

sygn. ST 39

29. Bourdaloue Ludwik

Męka Zbawiciela naszego Chrystusa Jezusa w dziesięciu przedniejszych tajemnicach swoich postnemi exhortami przez Wielebny Xięzca Ludwika Burdaloue Societatis Jesu, Królewskiego Francyi Káznodzieię przelożona, teraz polskim językiem z francuskiego do czytania i zbáwienego rozważenia podana przez X. Jerzego Devina tegoż Zakonu Kapłaná.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Collegium Soc: Jesu Roku Pańskiego 1769. 8°, s. nlb. 28, 447

Prow.: Pro Bibliotheca Vissogrodens[is]... AD 1773; Pro Bibliotheca Vissogrodens[is]

Opr.: skóra, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 125

30. Jurkiewicz Marceili

Kazania postne y inne w Katedrze Warszawskiej y gdzie indziej miane przez X. Marcella Jurkiewiczza Franciszkanina Roku Pańskiego 1770 do druku podane,

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Rzeczypltey in Collegio Soc: Jesu. 8°, s. nlb. 2, 269, nlb. 2

Prow.: Ex Bibliotheca [...] Felicis Radkiewicz Prepositi Starostavensis 1799

Opr.: skóra, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 180

31. Knapski Grzegorz

Słownik polsko-łaciński ze skarbu księdza Knapiusza Societatis Jesu wybrany, a przeszło dwomasty słow początkowych nąd to słów i imion rodzajami i odmianami tudzież porządnym zebraniem pisarzow łacińskich podług wieków łaciny, ułożonym pomnożony przez M. Bened: Woronowskiego S.J. We dwóch tomach zawarty z dozwoleństwem zwierzchności, Tom II.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. Societatis Jesu Roku Pańskiego 1769. 8°, s. nlb. 2, 939

Prow.: Ex libris Friderici Gano; [Ekslibris herbowy, pieczęć nieczytelna]

Opr.: płótno

sygn. ST 207

32. *Rituale Sacramentorum ac aliarum Ecclesiae Caeremoniarum, ex Rituali, iuxta decretum Synodi Provincialis Petricoviensis, edito depromptum, ad uniformem Ecclesiarum Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae Usus, Insuper Aliquibus Auctum. Reimpressum. Anno Domini 1772.*

Calissii Typis S.R.M. Reip: in Coll: Soc. Jesu. 8°, s. 260, nlb. 5

Opr.: półskórek, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 165

33. Álvarez Manuel

Reverendi patris Emmanuelis Alvari E Societate Jesu De Institutione Grammatica Libri Tres, Editio Nova Correctior Et cum ad fontes ipsos studiosè exacta, tum è recentissimis Italicis. Germanicis, aliisque optimis Editionibus ac aliunde etiam illustrata. Prodiit Noviter. Cum Privilegio Sacr: Reg: Maj:

Calissii Typis Collegii Societatis Jesu. Anno Domini 1773. 8°, s. nlb. 2, 463, nlb. 33

Na wyklejce odręczne nieczytelne noty.

Opr.: półskórek, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 234

34. Bourdaloue Ludwik

Krotkie zebranie kazan Wielebnego Xiędza Ludwika Bourdaloue Societatis Jesu. okazujące nayprzod krotką osnovę káždego kazania, po tym wszystkie dowody, toż tychże dowodow rozłożenie przełożone ná oyczysty język od Kapłaná F. L. tegoż Zakonu, ná dwa tomiki podzielone, w których się zawieraią Kazaniá ná Post, ná Niedziele całego Roku, na dwoisty Advent, na Taiemnice, i na niektóre Święta w Roku. Tomik I.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. I Rzepltey Coll: Soc: Jesu Roku 1773. 8°, s. nlb. 4, 382, nlb. 5

Prow.: Bibliotheca Con[ven]tus Chołopien[sis] Ord[inis]

Opr. półskórek, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 43

35. Wargawski Anastazy

Moderator politico-christianus ab aeterno monitore per viam Virtutis ad Scopum Beatae Aeternitatis, Scripturae Divinae dogmatibús, Sanctorum Patrum Sententiis, atq; Ethnicorum Sapientum effatis, Ductus, Serenissimo ac Potentissimo Stanislao Augusto Poloniarum Regi, Magnoquè Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volchyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensiae, Severiae, & Czerniechoviae &c. Duci Domino Clementissimo Die Natali Ejusdem á suo indignissimo Theologo & Capellano Oblatus

Calissii. Typis S.R.M. & Reip. in Colleg. Soc. Jesu. Anno Domini 1773. 8°, s. nlb. 32, 236, nlb. 1, 175, nlb. 2, 119, nlb. 2, 94, nlb. 4

Zawiera trzy części Monitoris per viam salutis deducendis oraz Summulae sive exordia brevia Concionatoribus, defectu temporis laborantibus, Inservientia pro Occurrentis Sacri Evangelii, textu ad Virtutem in tribus Patribus Monitoris, per salutis viam ducentis, suo loco positam relatae & accomodatae (każda z odrębną paginacją)

Druk na stronie tytułowej w kolorach czerwonym oraz czarnym. Brak portretu króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Prow.: Ex Bibliothec. Convict. Theol. C. Vratislav.; X, 94; IV 1078

Opr. półskórek

sygn. ST 215

36. Zdanie na traktat, o doskonałym uspokoieniu duszy w Bogu, z frąncuskiego ná polski język od Authorá niewiadomego przetłomaczony, przez Xiędza Andrzeia Zakonu S. Fránciszka Prowincyi Wielkopolskiej Bernardyná i S. Teologii Lektorá áktuálnego, na przestroę bogoboynie wierzącym podane w Roku Panskim 1773.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. i Rzpłtey, Kolleg: Societatis Jesu. 8°, s. nlb. 10, 40

Na karcie tytułowej nieczytelna okrągła pieczęć.

Opr.: karton.

sygn. ST 83

DRUKARNIA JEGO KRÓLEWSKIEJ MOŚCI I RZECZYPOSPOLITEJ 1774-1781

37. Rydzewski Wawrzyniec

Kazania przygodne X. Wawrzynca Rydzewskiego Soc: Jesu.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. i Rzeczypltey Roku Pańskiego 1775. 8°, s. nlb. 2, 291, nlb. 11

Opr.: skóra

sygn. ST 193

38. Cedrowicz Adam

Kazania przygodne miane po różnych mieyscach przez X. Adama Cedrowicza Kościoła Parafialnego Rawskiego Kapłana, za pozwoleniem zwierzchności do druku podane. Tom pierwszy

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. i Rzeczy-Pltey Roku 1776. 8°, s. nlb. 16, 677, nlb. 1

Prow.: Ada Durski Vicary Namysłów.

Opr.: skóra, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 236

39. Zacharyaszewicz Grzegorz

Kazania na wszystkie uroczyste w roku święta po większey części przeciw gorszącym terażniejszego wieku zdaniom przystosowane. Przez Xiędza Grzegorza Zacharyaszewicza Kanonika Inflantskiego Proboszcza Inowłockiego napisane, mowione, i do druku podane w dwu tomikach. Tomik II.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. i Rze-pltey Roku 1776. 8°, s. nlb. 2, 475, 53 nlb. 4

Opr.: skóra, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 12

42. Bąkowski Jan Nepomucen

Kazania na różne święta y po różnych miejscach przez X. Jana Nepomucena Bąkowskiego. w Towarzystwie Jezusowym miane. Tomik II

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. y Rzeczy-Pospolitey Roku Pańskiego 1780. 8°, s. nlb. 2, 309, nlb. 3

Na wyklejce odręczny wpis: Kazania Bąkow.: Tomik. 2.

Prow.: Ex Libris Matusiewicz

Opr.: półskórek, brzegi bloku barwione na pomarańczowo
sygn. ST 44

43. Konitzer Piotr

Kazania na uroczyste dni Matki Bożej Naydostojniejszej, Naydostojniejszej, Najsświętszej Maryi Panny y na dni niektóre niektórych świętych przypadające ku przygodzie do druku podane przez X. Piotra Konitzera.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. i Rzeczy-Pospolitey Roku 1781. 8°, s. nlb. 8, 459, nlb. 1

Na wklejce odręczny wpis w języku łacińskim: Iste Liber Patris Michaelis Ordii. PP. MM. De Prussia emptus Florenis 4 [?] 1789 Ao.

Opr.: półskórek

sygn. ST 7

44. Płochocki Józef

Kazania ku czci Józefa Świętego pisane, y u Nog Jego przy Cudownym Obrazie w Kolegiacie Kaliskiej w Roku M.DCC.LXXIX. zawieszone, od X. Józefa Płochockiego przed tym Zakonu Towarzystwa Jezusowego, a do druku podane, Roku M.DCCL.XXXI.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. i Rzeczypospolitey. 8°, s. nlb. 16, 672

Prow.: X. Michał Piotrowski; X. P. Szaniawski R. 1817.

Opr.: półskórek

sygn. ST 182

45. Wichert Michał

Nauki katechizmowe o Składzie Apostolskim Przykazaniach Boskich i Kościelnych. O Modlitwie Pańskiej y Sakramentach. Ku Pożytkowi Ludu Chrześcijańskiego, i wygodzie Plebanów, oraz innych Xięży przy Kościołach Parafialnych zostających służące. Na trzy części podzielone przez X. Michała Ignacego Wicherta, Świętey Theologii Doktora, Plebana Obrytskiego, Dyrektora Rekolekcyi i Missyi w Diecezyi Płockiej mówione, i do Druku Podane Część I.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. i Rzeczypospolitey R.P. 1781. 8°, s. nlb. 14, 423, nlb. 1

Na wyklejce dwie odręczne notatki jedna datowana na 1781, druga na 3 września 1945 r.

Opr.: półskórek, brzegi bloku barwione na żółto

sygn. ST 228

46. Wichert Michał

Nauki katechizmowe o Składzie Apostolskim Przykazaniach Boskich i Kościelnych. O Modlitwie Pańskiej y Sakramentach. Ku Pożytkowi Ludu Chrześcijańskiego, i wygodzie Plebanów, oraz innych Xięży przy Kościołach Parafialnych zostających służące. Na trzy części podzielone przez X. Michała Ignacego Wicherta, Świętey Theologii Doktora, Plebana Obrytskiego, Dyrektora Rekolekcyi i Missyi w Diecezyi Płockiej mówione, i do Druku Podane Część II.

W Kaliszu w Drukarni J.K.M. i Rzeczy-Pospolitey Roku Pańskiego 1781. 8°, s. nlb. 2, 600, nlb. 2

Na karcie tytułowej dwie odręczne nieczytelne notatki.

Opr.: półskórek, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 221

DRUKARNIA PRYMASOWSKA 1781-1793 (1796)

47. Lambert Józef

Kazania wieyskie czyli krotkie y proste nauki na niedziele y przednieysze święta całego roku przez JMci X. Jozefa Lamberta Doktora S. Teologii, w Sorbonie w francuskim języku wydane, a teraz z francuskiego na oyczysty przełożone, przez X. Wawrzynca Dunina Roku Panskiego 1782. Tomik I

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 8, 352
Opr.: broszurowa
sygn. ST 218

48. Lambert Józef

Kazania wieyskie czyli krotkie y proste nauki na niedziele y przednieysze święta całego roku przez JMci X. Jozefa Lamberta Doktora S. Teologii, w Sorbonie w francuskim języku wydane, a teraz z francuskiego na oyczysty przełożone, przez X. Wawrzynca Dunina Roku Panskiego 1782. Tomik II W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 4, 362

Opr.: broszurowa
sygn. ST 219

49. Lambert Józef

Kazania wieyskie czyli krotkie y proste nauki na niedziele y przednieysze święta całego roku przez JMci X. Jozefa Lamberta Doktora S. Teologii, w Sorbonie w francuskim języku wydane, a teraz z francuskiego na oyczysty przełożone, przez X. Wawrzynca Dunina Roku Panskiego 1782. Tomik III

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 6, 414
Opr.: broszurowa, brzegi bloku barwione na czerwono
sygn. ST 220

50. Majchrowicz Szymon

Trwałość szczęśliwa królestw albo ich smutny upadek, wolnym narodom przed oczy stawiona na utrzymanie nieoszacowanej szczęśliwości swojej znowu przedrukowana z poprawieniem omyłek, i przydaniem ciekawości wiele o dawnych Dziejach świata przez X. Szymona Maichrowicza Missionarza Towarzystwa Jezusowego. Część I. Upadłe Królestwa

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. R.P. 1783. 8° s. nlb. 22, 247, nlb. 3, tabl. 2

Opr.: półskórek, brzegi bloku barwione na czerwono
sygn. ST 181

51. Spiknienie Burgofontskie samym swoim wykonaniem jawnie dowiedzione czyli prawdziwe ułożenie jansenizmu y wyiawienie tajemnicy nieprawości, rzecz nayprzód napisana po francuzku, zaś przełożona po łacinie, wydrukowana w Auszpurgu. A teraz po polsku dla przestrogi prawowiernych przez W. Imci X. Rafała Skrzyneckiego Professora Teologii wydana roku 1783. Tom II Dwie drugie części zawierający

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 8, 468, nlb. 12

Na wyklejce odręczna nota: A.Dm. 1790

Opr.: brak
sygn. ST 203

52. Bourdaloue Ludwik

Kazania niedzielne W. X. Ludwika Bourdaloue w obecności Ludwika Czternastego króla francuskiego miane na oyczysty język przez X. Piotra Konitzera przełożone Roku Pańskiego 1784. Tom I.

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 8, 478
Prow.: Pro Bibliotheca Conventus Zaslaviensis die 15 January 1789 Fr.[ater] Partitus

Opr.: półskórek, grzbiet bogato zdobiony motywami roślinnymi w kolorze złota, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 47

53. Bourdaloue Ludwik

Kazania niedzielne W. X. Ludwika Bourdaloue w obecności Ludwika Czternastego króla francuskiego miane na oyczysty język przez X. Piotra Konitzera przełożone Roku Pańskiego 1784. Tom II.

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 4, 285
Opr.: półskórek, grzbiet bogato zdobiony motywami roślinnymi w kolorze złota, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 48

54. Bourdaloue Ludwik

Kazania niedzielne W. X. Ludwika Bourdaloue w obecności Ludwika Czternastego króla francuskiego miane na oyczysty język przez X. Piotra Konitzera przełożone Roku Pańskiego 1784. Tom III.

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 4, 510
Na karcie tytułowej nieczytelna odręczna uwaga

Opr.: półskórek, grzbiet bogato zdobiony motywami roślinnymi w kolorze złota, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 49

55. Bourdaloue Ludwik

Kazania niedzielne W. X. Ludwika Bourdaloue w obecności Ludwika Czternastego króla francuskiego miane na oyczysty język przez X. Piotra Konitzera przełożone Roku Pańskiego 1784. Tom IV

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 4, 355
Prow.: Conv[entus] Zaslav[iensis]; Pro Bibliotheca Conventus Zaslaviensis [?] die 15 January 1789

Opr.: półskórek, grzbiet bogato zdobiony motywami roślinnymi w kolorze złota, brzegi bloku barwione na czerwono

sygn. ST 50

56. Segaud Wilhelm de

Krotkie zebranie wszystkich kazan W. X. de Segaud Societatis Jesu. z francuskiego zebrane i na oyczysty język przełożone przez X. Wawrzeńca Dunina é S.J. Roku P. 1784

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 2, 474, nlb. 4

Prow.: Ex Bibliotheca Collegii Antecollensis Ord.[inis] SS. Trinitatis Anno 1792; Collegii Antecollensis Ord[inis] SS. Trinitatis; Vilenskaja Publičnaja Biblioteka M 28 9/7 Ax 6/33³

³ Druk stanowił prawdopodobnie fragment biblioteki klasztoru trynitarzy w Wilnie. Wraz ze zniesieniem zakonu w 1864 r. książki trafiły do Biblioteki Publicznej w Wilnie. Zob. *Vilniaus (Antakalnio) buvęs Trinitorių vienuolynas ir Viešpaties Jėzaus bažnyčia* [online] <http://>

Opr.: skóra, brzegi bloku barwione na czerwono
sygn. ST 40

57. Drykowski Szymon

Apostolstwo czyli kazania w porządku przygodnych. Tom IV w liczbie zaś z innemi tom VI po różnych miejscach miane przez J. X. Szymona Drykowskiego K. Prep. Łowic. Roku Pańskiego 1786.

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 8, 336
Na karcie tytułowej nieczytelna odręczna uwaga.

Opr.: półskórek, brzegi bloku barwione na czerwono, egzemplarz uszkodzony brak s. 163-174, 179-190, 197-204, 211-222, 291-302, 309-316, 323-334
sygn. ST 192

58. Fabiani Karol

Kazania na niedziele całego roku z różnych kaznodzieiów wybrane w krotki i jasny sposób mowienia ułożone przez X. Karola Fabianiego Kanonika Kaliskiego Szkół Wojewódzkich Łęczyckich Kaznodziei. Na rok pierwszy część I.

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Roku Pańskiego 1786. 8° s. nlb. 8, 470, nlb. 1
W treści tomu na stronach 1-13 oraz 17-53 odręczny wpis: Za te książki Karola Fabianiego kanonika kaliskiego których jest nro 9 cztery na pierwszy rok, na drugi rok dwie, na ss [święta] uroczyste dwie, na ss [święta] których się w niektórych kościołach uroczystość odprawia dwie Dziewiąta na post troisty w pięciu kazaniach na których się na każdy z osobna podpisuję dałem złotych polskich dwadzieścia i dwa: Ja X. Antoni Miciński profes, Kanonik Grobu Chrystusowego których kto używać będzie, proszę niechaj przynajmniej zmówi trzy Zdrowaś Marya do Najświętszej Maryi Matki Boskiej Matki i Opiekunki [?] z przydaniem po trzykroć Wieczny Odpoczynek racz mu dać Panie [?] o to ma czynić prosi miłości Chrześcijańskiej Braterskiej zwyż wspomniany i na każdy z osobna podpisany książeczce tylekroć razy, ile kroć razy którą z tych książek dziewięciu czytać będzie i onych tak swojemu jako i bliźnich pożytkowi duchownemu używać.

Prow.: Ex libris Antoni Miciński

Opr.: półskórek
sygn. ST 196

59. Fabiani Karol

Kazania na niedziele całego roku z różnych kaznodzieiów wybrane w krotki i jasny sposób mowienia ułożone przez X. Karola Fabianiego Kanonika Kaliskiego Szkół Wojewódzkich Łęczyckich Kaznodziei. Na rok pierwszy część II.

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Roku Pańskiego 1786. 8° s. nlb. 8, 405, nlb. 1

Prow.: Seweryn Zatkalski No 5; Ex libris S. Zatkalski

Opr.: półskórek, brzegi bloku barwione na czerwono
sygn. ST 166

60. Fabiani Karol

Kazania na niedziele całego roku z różnych kaznodzieiów wybrane w krotki i jasny sposób mowienia ułożone przez Xiędza Karola Fabianiego Kanonika Kaliskiego, Szkół Woiewódzkich Łęczyckich Kaznodziei. Na rok II część I Roku Pańskiego 1787

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 8, 415
Prow.: M. Domańskiej; A teraz czytelniku książkę tę racz zwrócić właścicielce, aby drudzy z niej korzystali, a w zamian otrzymasz inną. M. Domańska Ćmielów 24 I 1903.

Opr.: półskórek, brzegi bloku barwione na czerwono
sygn. ST 179

proveniencijos.lnb.lt/vilniaus-antakalni-buves-trinitoriu-vienuolynas-ir-viespaties-jezaus-baznycia/ [dostęp: 14 sierpnia 2016].

61. Zapartowicz Antoni

Nauki chrześcijańsko-katolickie w których się przez pytania i odpowiedzi, i utwierdzenia tychże odpowiedzi z wyroków Pisma Świętego i Oyców Świętych prawdy wiary świętej i obyczajności chrześcijańskiej jasno i krótko tłumaczą, spowiednikom i kaznodzieiom i wszystkim rządzącym sumieniem cudzym lub własnym użyteczne. Przez iednego Kapłana Zakonu S.O. Franciszka Reformatorów Wielko Polskiej Prowincyi zebrane, a z dozwolenia zwierzchności do druku podane. Tomik I o Przykazaniach w Powszechności. Roku 1787 W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 20, 316

Opr.: półskórek, brzegi bloku barwione na czerwono
sygn. ST 204

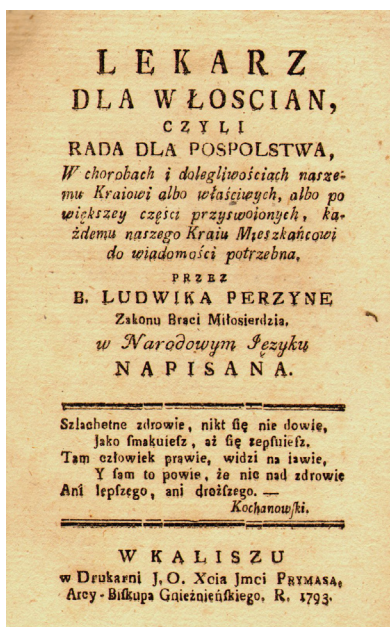
62. Fabiani Karol

Kazania na święta które się uroczystym obrządkiem w Kościele Bożym obchodzą. Krótkim i jasnym do mówienia sposobem ułożone przez Xiedza Karola Fabianiego, Kanonika Kaliskiego, Szkół Woiewodzkich Łęczyckich Kaznodzieję Tomik I.

W Kaliszu, 1788, w Drukarni J.O.X. Jmci Prymasa Arcybiskupa Gnieźnieńskiego. 8° s. nlb. 28, 391, nlb.1

Prow.: Szczepan Wesołowski organista parafii Tuliszków

Opr.: płótno
sygn. ST 239

63. Perzyna Ludwik

Lekarz dla włościan, czyli rada dla pospolstwa, w chorobach i dolegliwościach naszemu kraiovi albo właściwych, albo po większey części przyswoionych, każdemu naszego kraiu mieszkańcowi do wiadomości potrzebna, przez B. Ludwika Perzyne Zakonu Braci Miłosierdzia, w narodowym języku napisana.

W Kaliszu w Drukarni J.O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego, R. 1793. 8° s. nlb. 26, 391, nlb. 1

Współoprawne z tegoż: Przydatek o lubiezney chorobie. Kalisz 1793. W druk. J.O. Xcia Jmci Prymasa, Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. 8°, s. 27, nlb. 1.

Opr.: brak, część kart egzemplarza nierozcięta
sygn. ST 240